

DEVA

Seminar Marin Sorescu

„Seminarul de dramaturgie și teatrologie Marin Sorescu”, organizat la Deva, în continuarea originalelor „monografii colective” dedicate dramaturgilor contemporani (reuniuni similare au fost consacrate lui Teodor Mazilu — la Cluj-Napoca, și lui D. R. Popescu — la Focșani), a avut valoarea unui act de cultură reprezentativ nu numai pentru urbea care i-a fost gazdă, ci și pentru mișcarea literară și teatrală, în ansamblu.

Într-o scurtă alocuțiune — „Extemporal despre mine” —, Marin Sorescu spunea: „Iona și Paracliserul sînt eu... Dramele istorice sînt tot eu”, definind astfel esența poetică a dramaturgiei sale.

„Analiza spectrală” a acestei dramaturgii — cum a caracterizat scriitorul lucrările seminarului — a fost realizată cu un instrumentar divers, metodic și în profunzime.

Mai întîi, opera dramatică a putut fi considerată prin prisma citorva spectacole, selectate din producția teatrală națională: *A treia țepă* (Teatrul Național din Craiova), *Răceala* (Teatrul de Stat din Sibiu) și *Pluta Meduzei* (Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani), montări distinse la diferite colocvii și festivaluri, au reprezentat direcția ei „istoricistă” și, deopotrivă, ontologică. În ciuda unor dificultăți, generate de dotarea improprie a Casei de Cultură din Deva, spectacolele au avut darul să convingă publicul de originalitatea acestei dramaturgii, în peisajul nostru teatral.

Din discuții am reținut regretul spectatorilor, al criticilor, că nu există, în reprezentare scenică, toate scrierile dramatice soresciene, ceea ce a privat pe participanții la seminar de posibilitatea de a le analiza din perspectiva validării scenice.

Recitalurile actorilor Tudor Gheorghe, Ion Caramitru și Virgil Ogășanu au izbutit, cu simplitate și strălucire, să tâlmăcească scenic specificul creației lui Marin Sorescu și să lumineze motivele ei fundamentale, transmițînd starea proprie a-

cestui univers literar, crescut din matricea spirituală a ființei naționale.

Recitalurile au demonstrat caracterul dramatic al poeziei și prozei lui Marin Sorescu, legătura, de natură osmotică, între acestea și dramaturgie; totodată, ele au reprezentat o modalitate de exegeză stilistică: au apărut evidente rădăcinile literare, unitatea de viziune, care se exprimă în particularitățile de joc teatral oferite de paradox, revărsarea poeziei în dramă și cenzurarea lirismului prin inserțiile prozaice, bogăția limbii, ce amalgamează arhaismul cu vorbirea curentă.

În recitalul său, *Cinzece cu scoande și versuri*, Tudor Gheorghe a explorat zăcămintul folcloric al poeziei și prozei lui Marin Sorescu, straturile adinci, infuzate de mit, de cîntecul popular și legendă, în timp ce, în altă cheie, Ion Caramitru și Virgil Ogășanu dezvăluiau tulburător deschiderile soresciene spre universalitate, anvergura intelectuală a simbolisticii sale, expresia modernă, calități prin care se realizează legătura creației soresciene cu patrimoniul creației românești culte.

Seminarul de la Deva a furnizat un bogat bagaj de idei, deschizînd căi multiple spre înțelegerea profundă a operei lui Marin Sorescu. Conduse cu tact, cu eleganță, cu autoritate de scriitorul Romulus Guga, dezbaterile au relevat interesul cercetătorilor pentru problemele filozofice fundamentale, ce dau substanță dramei, pentru orizontul tematic, pentru densitatea semnificațiilor, într-un cuvînt, pentru *totalitatea* acestei opere, cu un loc distinct în teatrul românesc. Simpla enumerare a titlurilor din catalogul comunicărilor e relevantă pentru seriozitatea prospectării întreprinse: *Negarea stării de destin* (Natalia Stancu), *Noi aspecte ale absurdului, în scrisul lui Marin Sorescu* (Edgar Papu), *Marin Sorescu, singularitatea formulei* (Romulus Diaconescu), *Tragicul ecoului uman* (Grigore Smeu), *Pretext și subtext în teatrul lui Marin Sorescu, conexiuni cu dramaturgia*

universală contemporană (Petrișor Ciocioro-bea), *Periplul Meduzei* (Dumitru Velea)...

Am reținut contribuția criticului Valentin Silvestru la definirea „conceptului Sorescu”, concept dramaturgic și teatrologic fertil pentru spectacologia noastră. Extrem de interesant, purtând pecetea personalității autorului, s-a dovedit și eseul scriitorului D. R. Popescu, *Iona, stelele și caprele*, care, într-o comuniune de ideal cu dramaturgul supus analizei, ne propune să meditam la „galaxia soresciană”, ale cărei elemente poetice și filosofice indică o viziune cosmică. Seducătoare prin originalitate s-a arătat comunicarea, de orientare comparatistă, a scriitoarei Amita Boshe (India), *Iona și gândirea indiană*; traducătoarea lui Sorescu în limba bengali dezvăluie paralelisme între vechea filozofie indiană și gândirea lui Iona. Aceași tendință de apropiere a lui Marin Sorescu de culturile orientale a ilustrat-o și teza tinărului critic Constantin Barbu. Noi și interesante puncte de vedere asupra tragicului în opera lui Marin Sorescu (aparența comicului, planul tragic în drama istorică) au fost dezvoltate în comunicările expuse de Marian Popescu, Cornel Ungureanu, Patrel Berceanu. O intervenție care a captat atenția, prin alternarea seriozității cu hazul, în pur spirit sorescian, a avut Ion Pecie. Pornind de la discuția dintre Mahomed și Pașa din Vidin (*Răceala*), în jurul versului *Eu, umbra închisului tău ochi, geana-i*, autorul încearcă o de-

finire a poeticii lui Marin Sorescu, ca și a unor direcții tematice în dramaturgia de inspirație istorică.

Acestor substanțiale analize teoretice, seminarul de la Deva le-a adăugat câteva mărturii din „laboratorul” creatorilor de spectacole: regizorii Iulian Vișa, Mircea Cornișteanu, Radu Dinulescu au vorbit despre întâlnirile lor cu opera lui Marin Sorescu, referindu-se la dificultatea transpunerii scenice a acestei dramaturgii. Cu remarcabilă forță de convingere, Ion Caramitru a pledat pentru folosirea unor mijloace de expresie adecvate repertoriului sorescian, care solicită și impune actorului un anume tip de joc: sintetizant, laconic, dens.

Am constatat însă că lucrările seminarului au ocolit aspectele mai spinoase ale dramaturgiei lui Marin Sorescu; au fost ocolite criticile la adresa unor inconsecvențe și inconsistențe, a ambiguității unor metafore, după cum nu ar fi fost lipsit de interes un examen analitic mai aplicat la capitolul alegoriilor sale dramatice.

Seminarul Marin Sorescu, organizat de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Hunedoara, Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani — care au depus eforturi demne de stimă pentru a le crea oaspeților condiții optime de participare — a îmbogățit viața stagiunii.

Valeria DUCEA

NOTE

○ ediție monumentală

Un premiu al Muzeului literaturii române încununează strădania, de o viață, a prof. univ. dr. doc. Emilia St. Milicescu, de a restitui, monografic și, în ediție critică, viața și, respectiv, opera lui Barbu Ștefănescu Delavrancea. În 1940, 1959 și 1975, distinsa cercetătoare a scris cărți privind viața și opera marelui scriitor și om politic. Între 1965

și 1979, ne-a dat, în zece volume, opera scriitorului, după cum urmează: vol. I și II, proza literară; vol. III—IV, teatrul; vol. V, cronici literare și de artă, studii de limbă și folclor; vol. VI—VII, publicistică; articole politice; vol. VIII, discursuri parlamentare 1894—1917; vol. IX, corespondența; vol. X, bibliografie; referințe critice.

Această exemplară ediție critică, cu note, variante și glosar, prima, încheiată, dintre numeroasele ediții ale prestigioasei serii *Scriitori români* (Editura „Minerva”), s-a bucurat prea puțin de aten-

ția criticii. Doar academiicianul Șerban Cioculescu a analizat aproape toate volumele, cu rari competență filologică. 5.000 de pagini de text și aparat critic impresionează și invită la lectură atentă. Oamenii de teatru au la îndemină cea mai autorizată ediție a teatrului (dramele istorice, *Hagi-Tudose* și mai puțin știutele *Irinel* și *A doua conștiință*). Cronicile, publicistica în general, sint surse — în ediția Milicescu — pentru viitoarele studii privind legăturile lui Delavrancea cu teatrul.

I. N.